

Aquacultuur in België : stand van zaken en juridische hinderpalen

juli 2003

Elke Coppens, Wim Stoop

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Administratie Land- en Tuinbouw (ALT), Vlaamse Onderzoekseenheid Land- en Tuinbouw, Leuvenseplein 4, 1000 Brussel.

Aquacultuur in Vlaanderen: Een stand van zaken en de juridische hinderpalen
Elke Coppens, Wim Stoop
Vlaamse Onderzoekseenheid Land- en Tuinbouw (VOLT), 2003
Nota
Aantal blz. 26

In België omvat aquacultuur hoofdzakelijk de productie van zoetwatervissen zoals forel, karper en paling. De Belgische aquacultuur wordt gekenmerkt door kleinschaligheid, extensieve productie en tewerkstelling in bijberoep.

Het aandeel van de Belgische aquacultuur in de EU is miniem.

Er zijn verschillende systemen om vis te kweken. In deze nota worden drie systemen besproken: de kweek in natuurlijke vijvers, het doorstroomsysteem en de kweek in recirculatiesystemen. De kweek in het recirculatiesysteem is de meest intensieve, vooral paling en meerval zijn geschikt om in dit systeem te kweken. Op juridisch vlak zijn er wettelijke regels die het oprichten en exploiteren van een aquacultuurbedrijf bemoeilijken en/ of onmogelijk maken. De problemen waarmee deze bedrijven geconfronteerd zullen worden, zullen in eerste instantie van stedenbouwkundige en milieurechterlijke aard zijn, aangezien ze daar reeds van bij de oprichting mee geconfronteerd worden.

Bestellingen :

Administratie Land- en Tuinbouw

Vlaamse Onderzoekseenheid Land- en Tuinbouw (VOLT)

Leuvenseplein 4, 7de verdieping

1000 Brussel

Tel : 02/553.63.46

Fax : 02/553.63.50

E-mail : sdvolt@ewbl.vlaanderen.be

Website : <http://www2.vlaanderen.be/ned/sites/landbouw/wieiswie/volt.html>

Beschikbaarheid :

☒ Op bestelling bij VOLT

☒ Downloadbaar in PDF-formaat

Vermenigvuldiging of overname van gegevens zijn toegestaan mits expliciete bronvermelding.

© Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

Deel I	Aquacultuur in België: een stand van zaken	5
1	Situatie van de aquacultuur in België.....	5
2	Toekomstperspectieven voor de aquacultuur	5
3	Situatie in Nederland	6
4	Productie.....	7
5	Productiesystemen.....	8
5.1	Vijvercultuur	8
5.2	Doorstroomsystemen.....	8
5.3	Recirculatiesystemen.....	8
6	De teelt in recirculatiesystemen	8
6.1	De teelt van paling.....	8
6.1.1	Systeemvereisten	8
6.1.2	Teeltproces	9
6.1.3	Management	9
6.2	De teelt van meerval.....	10
6.2.1	Eigenschappen.....	10
6.2.2	Systeemvereisten	10
6.2.3	Teeltproces	11
6.2.4	Management	11
7	Economische aspecten van intensieve visteelt	11
7.1	Investerings en exploitatiekosten	11
7.1.1	Palingteelt.....	11
7.1.2	Meervalteelt.....	12
7.2	Opbrengsten	13
7.2.1	Paling.....	13
7.2.2	Meerval.....	13
7.3	Optimale bedrijfsgrootte	14
7.3.1	Paling.....	14
7.3.2	Meerval.....	14
7.4	De afzet	14
7.4.1	Lokale/regionale verkoop.....	14
7.4.2	Afzet naar verwerker	14
7.4.3	Afzet aan hengelsportclubs	15
8	Aandachtspunten en problematiek rond viskwekerijen	16
8.1	Recirculatiesystemen.....	16
8.1.1	Infrastructuur	16
8.1.1	Mestproblematiek.....	16
8.1	Natuurlijke vijvers.....	16
8.2.1	Aalscholvers	16

Deel II	Juridische hinderpalen voor aquacultuur in Vlaanderen.....	17
1	Milieuvergunningendecreet.....	17
2	Milieueffectenrapportage	20
3	Ruimtelijke ordening.....	21
3.1	Is voor de inrichting van een aquacultuur bedrijf een stedenbouwkundige vergunning vereist?	21
3.1.1	Omvorming van een bestaand landbouwbedrijf.....	21
3.1.2	Omvorming van een niet landbouwbedrijf naar een aquacultuurbedrijf.....	21
3.1.3	Nieuwe constructie / vijver	21
3.2	Planologische verenigbaarheid.....	22
4	Sectorale regels	22
5	Annex: Natuurbehoud	23
5.1	Het decreet natuurbehoud.....	23
5.1.1	VEN.....	23
5.1.2	Natura 2000 netwerk	27

Deel I Aquacultuur in België: een stand van zaken

1 Situatie van de aquacultuur in België¹

De aquacultuur in België omvat hoofdzakelijk de productie van zoetwatervissen, vooral forel, karper en paling worden hier geproduceerd. De productie van karper en paling is grotendeels gelegen in Vlaanderen, terwijl de productie van forel voor ongeveer 85% in Wallonië gelegen is. Het aandeel van de Belgische aquacultuur in de EU is miniem zowel in productievolume als in productiewaarde.

De productie van paling is geconcentreerd in een aantal bedrijven in de Kempen. De productie is volledig afhankelijk van de vangst van larven (glasaal), waardoor niet zelfstandig in nieuw kweekmateriaal voorzien kan worden. Zowat alle Belgische paling wordt verkocht aan rokerijen. De uitbreiding van de sector wordt bemoeilijkt door zware investeringen en moeilijke teelttechnieken.

De productie van karper is gesitueerd op verschillende kleinschalige Vlaamse bedrijven. Voor de binnenlandse consumptie is een productie van ongeveer 250 ton vereist. Een groot deel van de productie wordt uitgezet als pootvis voor de herbevolking van waterlopen en visvijvers. De productie gebeurt extensief en in de meeste gevallen als bijberoep. De sector wordt geconfronteerd met goedkope import, moeilijkheden inzake opvolging en investeringen die nodig zijn om over te schakelen op een meer intensieve wijze.

Forel wordt voornamelijk gekweekt in de streek van Eupen- Malmédy. Zowat 15 forelkwekerijen halen een productie van meer dan 15 ton op jaarbasis. De overige kwekerijen zijn weinig gespecialiseerde en kleinschalige bedrijven.

Algemeen kan men stellen dat de aquacultuur gekenmerkt is door kleinschaligheid, extensieve productie en tewerkstelling in bijberoep. Een beperkt aantal bedrijven vormen hierop een uitzondering. In deze bedrijven probeert men grootschaliger te werken door meer intensieve productiemethodes toe te passen en diversificatie in hun aanbod te brengen. Verschillende Vlaamse bedrijven schakelen over naar de teelt van siervissen omwille van de hogere toegevoegde waarde en de betere economische perspectieven.

2 Toekomstperspectieven voor de aquacultuur

De ontwikkeling van de aquacultuur in België wordt geconfronteerd met een aantal kansen en bedreigingen. De voornaamste kans heeft te maken met het toenemende verbruik en het positief imago van vis, hetgeen resulteert in een vraagmarkt. Consumptiecijfers wijzen op een toenemend verbruik van vis ter vervanging van vlees als bron van dierlijk eiwit.

De bedreigingen voor de aquacultuur situeren zich op twee vlakken. Ten eerste is er de toenemende internationale concurrentie met goedkopere import uit de buurlanden. Een tweede bedreiging situeert zich op ecologisch vlak en heeft hoofdzakelijk te maken met de waterkwaliteit van rivieren en vijvers.

¹ J. Viaene, W. Verbeke, Aquacultuur in België: Situatie en Perspectieven

3 Situatie in Nederland

De aquacultuur- sector in Nederland is een kleinschalige en sterk ambachtelijke sector. De mensen die aan de knoppen van het systeem draaien hebben grote invloed op rendabiliteit van de kweeksystemen. De groei van de sector is sterk afhankelijk van de positieve houding van pionierende ondernemers en hun succes in het bij elkaar te krijgen van kapitaal voor de dure recirculatiesystemen.

Aquacultuur wordt in Nederland met volgende knelpunten geconfronteerd:

- De sector is klein en fragmentarisch;
- Recirculatiesystemen zijn kapitaalintensief en door de slechte reputatie bij de banken (eerdere faillissementen) krijgen de kwekers moeilijk een lening;
- De kwekers zijn pioniers op het vlak van het regelen van vergunningen;
- De vissen zijn afhankelijk van vismeel en visolie als eiwitrijke voedselbron, deze bron is niet onuitputtelijk;
- Door de schommelingen van het aanbod van de visserij is er onzekerheid over de afzetprijs. Er is ook veel concurrentie uit het buitenland.

4 Productie

Zoals hierboven vermeldt staat is de Belgische productie, zowel in volume als in waarde, zeer klein als men vergelijkt met de rest van de EU.

De Belgische productie in recirculatiesystemen bedraagt ongeveer 4% van de totale Europese productie.

	1996	1997	1998	1999	2000
karper					
○ Productie (ton)	400	300	300	400	400
○ Prijs per kg	€ 1.95	€ 1.89	€ 1.84	€ 1.49	€ 1.49
○ Waarde in Meuro	M€ 0.6	M€ 0.6	M€ 0.6	M€ 0.6	M€ 0.6
meerval					
○ Productie (ton)	150	150	150	200	250
○ Prijs per kg	€ 1.85	€ 1.26	€ 1.47	€ 1.49	€ 1.36
○ Waarde in Meuro	M€ 0.3	M€ 0.2	M€ 0.2	M€ 0.3	M€ 0.3
paling					
○ Productie (ton)	150	150	150	40	20
○ Prijs per kg	€ 6.61	€ 6.30	€ 7.35	€ 6.94	€ 6.20
○ Waarde in Meuro	M€ 1.0	M€ 0.9	M€ 1.1	M€ 0.3	M€ 0.1
steur					
○ Productie (ton)	2	2			
○ Prijs per kg	€ 10	€ 10			
○ Waarde in Meuro					
tilapia					
○ Productie (ton)	250	300	300	200	150
○ Prijs per kg	€ 2.91	€ 2.65	€ 2.95	€ 2.73	€ 2.48
○ Waarde in Meuro	M€ 0.7	M€ 0.8	M€ 0.9	M€ 0.5	M€ 0.4
forel					
○ Productie (ton)	800	820	800	800	700
○ Prijs per kg	€ 2.75	€ 2.88	€ 2.55	€ 2.39	€ 2.41
○ Waarde in Meuro	M€ 2.2	M€ 2.4	M€ 2.0	M€ 1.9	M€ 1.7
TOTAAL					
Totale productie (ton)	1 752	1 722	1 700	1 640	1 520
totale waarde (€/kg)	€ 2.77	€ 2.83	€ 2.82	€ 2.21	€ 2.05
totale waarde (M€)	M€ 4.8	M€ 4.9	M€ 4.8	M€ 3.6	M€ 3.1

tabel 1: Belgische productie en productiewaarde ²

² Federation of European Aquaculture Producers (www.feap.info)

5 Productiesystemen

5.1 Vijvercultuur

Vijvercultuur is een vrij extensieve manier van aquacultuur. Meestal wordt er gebruik gemaakt van bestaande vijvers. De productie bestaat voornamelijk uit voorn, brasem en snoek. Het grootste deel van de productie wordt verkocht aan hengelclubs.

5.2 Doorstroomsystemen

Bij doorstroomsystemen worden de betonnen kweekbakken met grote hoeveelheden water doorstroomd. Dit water kan bijvoorbeeld afkomstig zijn van het koelwater van een elektriciteitscentrale.

Doorstroomsystemen hebben een hogere visbezetting dan vijvercultuur.

5.3 Recirculatiesystemen

De kweek in recirculatiesystemen is zeer intensief, de dichtheid van de vis is zeer hoog.

Het water dat van de vistanks komt wordt gezuiverd door een biologisch filtersysteem en wordt steeds opnieuw gebruikt. Hierdoor is er slechts een geringe waterverversing nodig. Vooral paling en meerval zijn geschikt om in recirculatiesystemen te kweken.

6 De teelt in recirculatiesystemen

6.1 De teelt van paling

6.1.1 Systeemvereisten

Een typisch recirculatiesysteem voor paling heeft 3 of 4 units: een unit voor quarantaine, 1 of 2 units voor het afmesten en een houderij unit voor het verwijderen van de grondsmak voorafgaand aan de levering.

Een unit bestaat uit de volgende componenten:

- vistanks: gemiddelde diepte 0.8 m
- mechanische filter
- pomptankreservoirs
- biologische filter
- ontgassingseenheid voor het verwijderen van koolzuurgas
- een zuurstofkolom
- een UV-lamp (desinfectie)

In de meer uitgebreide systemen, afhankelijk van de lozingskosten, zijn ook defosfatering en/of flocculatie-technologie geïntegreerd

De vis wordt gehuisvest in ronde of rechthoekige tanks. Ronde tanks hebben het voordeel zelfreinigend te zijn maar in tegenstelling tot rechthoekige tanks is er meer oppervlakte nodig om dezelfde productie te bereiken.

In de meest uitgebreide systemen m.b.t. waterbehandeling kan de wateruitstoot beperkt worden tot 100 liter/kg voer.

6.1.2 Teeltproces

Momenteel is het niet mogelijk om via kunstmatige voortplanting paling te produceren. Alle gekweekte paling is in het glasaalstadium in het wild gevangen en vervolgens naar de kwekerijen gebracht. Vanwege het commerciële belang en de soms beperkte beschikbaarheid variëren de prijzen door de jaren heen.

Jaar	€/kg
1994-1995	106
1995-1996	167
1996-1997	228
1997-1998	662

tabel 2: De ontwikkeling van de glasaalprijs in Europa³

Glasaal kweken veroorzaakt soms problemen en vereist heel veel ervaring. Strikte quarantaine, hygiënische condities en een optimale waterkwaliteit zijn zeer belangrijk voor de eerste productiefase van paling.

De overgang van nat voer (kabeljauweieren) naar droog voer vraagt de nodige aandacht.

Sommige bedrijven specialiseren zich in het opkweken van glasaal en leveren paling met een gemiddeld gewicht van 5 gram (pootaal) aan de afmestbedrijven.

6.1.3 Management

De afmestbedrijven kopen de pootvis aan als glasaal. Deze glasalen worden verder opgekweekt tot slachtrijpe palingen. Na ongeveer 12 maand heeft de paling een gewicht van 150 à 250 g. Wanneer ze dit gewicht bereikt hebben worden ze 5 tot 10 dagen in koud water gezet en worden ze niet meer gevoederd, hierdoor treedt er een gewichtsverlies van 1.5 tot 3% op. Na deze periode worden ze geslacht en verkocht.

Enkele technische gegevens over de palingteelt

	Glasaal	Grotere paling
gewicht	0.3 g	>100 g
Voederhoeveelheid (% van het lichaamsgewicht/dag)	5%	1%
Groei/dag	2 – 3%	0.5 – 1%
Sterfte	50%	5 – 8%

tabel 3: Technische gegevens palingteelt

³ Brochure paling- en meervalteelt in recirculatiesystemen, universiteit Gent

Cijfers voor een 100 ton palingkwekerij

Gemiddelde totale voerhoeveelheid/dag	450 kg/ dag
Gemiddelde groeisnelheid (biomassa/ dag)	0.7% toename van de totale biomassa
Voederconversie	1.4-1.5
Dichtheid	80-165 kg/m ³
Gemiddelde productie / jaar/ m ³	200-300 kg/m ³

tabel 4: Cijfers voor een 100 ton palingkwekerij ⁴

6.2 De teelt van meerval

6.2.1 Eigenschappen

Meerval wordt gekenmerkt door een snelle groei bij hoge dichtheden. In tegenstelling tot paling kan meerval wel kunstmatig gereproduceerd worden en dit gedurende het hele jaar. Het vlees van de meerval heeft een goede kwaliteit en bezit goede rookeigenschappen.

6.2.2 Systeemvereisten

In Nederland wordt de meerval uitsluitend in recirculatiesystemen gekweekt. De productie-eenheden zijn gebaseerd op pilootsystemen die door de Wageningen Universiteit begin jaren 80 ontwikkeld zijn.

Een recirculatiesysteem bestaat uit:

- vistanks: gemiddelde diepte 0.8-1.2 m, totaal volume ca. 100m³
- mechanische waterbehandelingseenheid: bezinking of zeeffiltratie (drumfilter)
- biofilter

Normaal is 1 pomp voldoende om het systeem draaiende te houden.

⁴ Brochure paling- en meervalteelt in recirculatiesystemen, universiteit Gent

6.2.3 Teeltproces

De meerval kan in bepaalde omstandigheden overgaan tot luchtademhaling waardoor ze een hoge tolerantie voor schommeling in de waterkwaliteit hebben.

Kunstmatige reproductie is mogelijk. Het opkweken van de larven vereist ervaring en daarom zijn er commerciële broedhuizen die pootvis leveren.

Gemiddelde totale voerhoeveelheid/dag	285 kg
Groeisnelheid (% lichaamsgewicht/ dag)	4.6% toename van de totale biomassa
Voederconversie	0.8-1
Dichtheid	250- 450 kg/m ³
Productie/ jaar/ m ³	800 – 1200 kg/ m ³

tabel 5: Cijfers voor een 100 ton meervalkwekerij

6.2.4 Management

Het management van een meervalkwekerij is eenvoudiger dan dat van een palingkwekerij omdat er minder technologie gebruikt wordt. Toch is er veel ervaring nodig om vis in zulke hoge dichtheden succesvol te kunnen kweken.

De vis wordt gesorteerd als ze 150 à 200 g wegen.

Vijf tot tien dagen voor de slacht moet de meerval in schoon water (25-28°C) zwemmen zonder dat er gevoederd wordt. Het gewichtsverlies bedraagt dan ongeveer 8%.

De vis wordt na 100 à 150 dagen geoogst als een gewicht van 1 à 1,5 kg is bereikt.

7 Economische aspecten van intensieve visteelt

7.1 Investerings- en exploitatiekosten

7.1.1 Palingteelt

° Investerings

Als voorbeeld wordt een palingkwekerij met een jaarlijkse productie van 100 ton genomen.

2 hoofdunits:

- 1 voor glasaal (12 ton)
- 1 voor afmesten van de oudere vis (90 ton)

vloeroppervlak: ongeveer 1500 m² (30 m * 50 m)

investeringskosten voor het recirculatiesysteem	€ 7.25/kg productie	€ 7.25/kg * 100 ton = € 725 000
investeringskosten nieuw gebouw (incl. infrastructuur)	± € 170/m ²	€170/m ² * 1500 m ² = € 250 000

tabel 6: investeringen voor een 100 ton palingkwekerij

7.1.2 Meervalteelt

° Investeringskosten

Als voorbeeld wordt een meervalkwekerij met een jaarlijkse productie van 100 ton genomen.

investeringskosten voor het recirculatiesysteem	€1/ kg productie	€1/ kg * 100 ton = € 100 000
investeringskosten nieuw gebouw	€200 / m ²	€200 / m ² * 350 m ² = € 70 000

tabel 7: investeringen voor een 100 ton meervalkwekerij

° Bedrijfskosten

De productiekosten van Afrikaanse meerval variëren (afhankelijk van de rentekosten, investeringskosten, ...) en liggen rond €1.25/kg

Vergelijking paling- en meervalteelt

	Meerval	Paling
Variabele kosten (energie, pootvis, voederkost, arbeid,...)	• Energie: 39.600 • Voederkost: 73.000 • Arbeid: 40.000 totaal: € 152.600	• Energie: 39.400 • Voederkost: 238.000 • Arbeid: 80.000 • Pootvis: 200 • Zuurstofverbruik: 12.000 • Huur zuurstoftank: 4.800 totaal: € 374.400
Vaste kosten (afschrijvingen)	• Gebouw: 2.300 • Recirculatiesysteem: 6.600 totaal: € 8.900	• Gebouw: 8.300 • Recirculatiesysteem: 48.300 totaal: € 56.600
Rente (%)	• Gebouw: 6% • Recirculatiesysteem: 5%	• Gebouw: 6% • Recirculatiesysteem: 5%
Totale kosten(€/ jaar)	€ 161.500 / jaar	€ 431.000 / jaar

tabel 8: Jaarlijkse kosten in EURO voor een 100 ton kwekerij⁵

⁵ Brochure paling- en meervalteelt in recirculatiesystemen, universiteit Gent

7.2 Opbrengsten

7.2.1 Paling

a) Marktprijzen

De marktprijzen van paling verschillen van jaar tot jaar. De gemiddelde marktprijs over een periode 5 jaar is € 6.68.

Als men met de gemiddelde marktprijs rekent betekent dit, voor een 100 ton palingkwekerij, per jaar een omzet van € 668.000.

Jaar	Prijs / kg (€)
1996	6.61
1997	6.30
1998	7.35
1999	6.94
2000	6.20

tabel 9: Marktprijs paling ⁶

b) Resultaat

Wanneer men de jaarlijkse kosten, € 431.000, van de gemiddelde omzet aftrekt krijgt men een winst van € 237.000

7.2.2 Meerval

a) Marktprijzen

De gemiddelde marktprijs over een periode van 5 jaar bedraagt € 1.49. Voor een 100 ton kwekerij bedraagt de gemiddelde omzet per jaar € 149.000.

Jaar	Prijs / kg (€)
1996	1.85
1997	1.26
1998	1.47
1999	1.49
2000	1.36

tabel 10: marktprijs meerval ⁷

⁶ Federation of European Aquaculture Producers (www.feap.info)

⁷ Federation of European Aquaculture Producers (www.feap.info)

b) Resultaat

Wanneer men de jaarlijkse kosten vergelijkt met de gemiddelde omzet per jaar komt men aan een verlies van € 12.500.

7.3 Optimale bedrijfsgrootte

7.3.1 Paling

Een kwekerij van 30- 40 ton wordt beschouwd als het absolute minimum voor een eenmansbedrijf. Er is geen lineair verband tussen kwekerijgrootte en inkomen. De grootte van kwekerijen moet worden bepaald door rekening te houden met de potentiële productie en de marktwaarde van de vis. Grote kwekerijen produceren van 800 ton tot meer dan 1000 ton per jaar.

Voor een productie van 100 ton per jaar is een constant aanwezige biomassa van 45 ton nodig. In de praktijk betekent dit dat gemiddeld een biomassa (standing stock) van 100 kg/m² vistankoppervlakte per jaar constant aanwezig is.

7.3.2 Meerval

Voor een jaarlijkse productie van 100 ton is een bezetting nodig van ongeveer 18 ton vis. Dit resulteert in een gemiddelde bezetting van 141 kg / m²/jaar.

Een jaarlijkse productie van 790 – 1000 kg/ m²/jaar is mogelijk. Commerciële kwekerijgroottes variëren van een paar ton tot kwekerijen met een productie van 300 ton meerval per jaar.

7.4 De afzet

De grote bottleneck voor paling en meerval is niet de kweek maar de afzet. Om op een rendabele manier vis te kweken moet de teler zelf de inspanning doen naar de verwerking en verkoop toe en op zoek gaan naar particuliere afzet. De kwekers in Nederland bewijzen dat een gerichte afzet mogelijk is.

Nederland is in Europa het handelscentrum voor de paling waardoor er een marketingstructuur aanwezig is.

De markt voor meerval is niet zo goed ontwikkeld. In Nederland worden 2 verschillende marketingstrategieën toegepast: de lokale/regionale verkoop en de afzet naar de verwerker.

7.4.1 Lokale/regionale verkoop

De viskweker bouwt zijn eigen markt en klantenkring op. Hij slacht zijn vis zelf en verkoopt direct vanaf het bedrijf. De kweker moet vooraf bekend zijn met de capaciteit van de markt om overproductie te voorkomen. De kweker kan altijd de marges tussen de marktprijs en de productieprijs bepalen. Er is geen garantie dat de markt stabiel zal zijn m.b.t. vraag en prijs.

7.4.2 Afzet naar verwerker

Voor grote productiehoeveelheden is afzet naar een verwerker noodzakelijk.

Constructies zoals de levering van pootvis, voer, viskweeksystemen, consultancy en transportcapaciteit door de verwerker bestaan al. De viskweker moet in deze constructies het

gebouw en het kwekerijsysteem aanschaffen en de operationele kosten zoals water, energie en arbeid proberen te dekken. De opbrengst wordt verdeeld tussen de viskweker en de verwerker. De verdeelpercentages zijn afhankelijk van het contract maar meestal wordt een verhouding van 41% voor de kweker en 59% voor de verkoper gebruikt.

7.4.3 Afzet aan hengelsportclubs

De vis die in natuurlijke vijvers gekweekt wordt gaat veelal naar hengelsportverenigingen.

8 Aandachtspunten en problematiek rond viskwekerijen

8.1 Recirculatiesystemen

8.1.1 Infrastructuur

Wanneer een bestaande schuur omgebouwd wordt tot een viskwekerij moeten reconstructie- en aanpassingskosten berekend worden. Vooral de isolatie en de bescherming van bouwmaterialen tegen rotten zijn sleutelpunten in dit proces. De draagkracht van de vloer moet herberekend worden voor het gewicht van de volle vistanks.

De conversie van bestaande gebouwen kan duurder of minder efficiënt zijn dan het neerzetten van een nieuw gebouw. Ervaring leert dat een conversie van een bestaand gebouw alleen haalbaar is als de kosten 1/3 van de kosten van een nieuwe schuur niet overstijgen. Een van de meest voorkomende redenen voor de verandering van een bestaand gebouw in een viskwekerij is dat er door de overheid geen toestemming wordt gegeven voor de nieuwbouw van stallen of schuren.

Varkensstallen, gebruikt voor afmesten, zijn vaak geschikt om herbruikt te worden als meervalkwekerij. De voormalige mestkelders kunnen gebruikt worden voor waterlozing, energievoorziening en ventilatie zijn al vaak aanwezig. Aanpassingen van de isolatie (ca. € 20/m²) en de vloerdikte (max. € 18/m²) zijn vaak nodig.

Ook bij een nieuw gebouw moet men goed kijken naar de isolatie om de energiekosten voor de verwarming te verminderen.

- ventilatie: de ventilatie-eisen variëren tussen de 50 en 250 m³ /kg voer/dag
- verwarming: hiervoor kan gas gebruikt worden, andere technieken zoals warmte-onttrekking aan het spuiwater worden ook gebruikt.

8.1.1 Mestproblematiek

De benutting van mineralen door paling is niet veel beter dan bij varkens of pluimvee. Maar visvoer bevat gemiddeld 40% eiwit (varkensvoer 20%) waardoor er meer stikstofuitstoot is. De productie van uitwerpselen is ongeveer gelijk aan anderhalf tot tweemaal het gewicht van het opgenomen visvoer.

Een palingkwekerij die per jaar 100 ton paling produceert levert in totaal 200 tot 300 ton uitwerpselen op. Die uitwerpselen worden in bezinkingstanks opgevangen. Door het inpassen van een denitrificatiefilter kan het geheel wel een milieuvriendelijk systeem worden.

Naast uitwerpselen scheidt een vis ook nog ammoniak uit langs de kieuwen. In een recirculatiesysteem wordt de ammoniak eerst afgebroken tot nitriet en dan tot nitraat. Daarna gaat het water opnieuw de vistank in. In een gesloten systeem wordt het afval dus op een zeer efficiënte manier verwerkt.

8.1 Natuurlijke vijvers

8.2.1 Aalscholvers

Om de vis hiertegen te beschermen worden er netten over de vijvers gespannen. De kleine vis wordt opgekweekt in vijvers die dicht tegen het bedrijf liggen zodat men de aalscholvers kan

opmerken. De verdere opkweek van de vis gebeurt in vijvers die verder van het bedrijf verwijderd zijn omdat de aalscholver de grote vissen gerust laat.

Deel II Juridische hinderpalen voor aquacultuur in Vlaanderen

Deze bijdrage strekt ertoe aan te geven welke wettelijke regels het oprichten en exploiteren van aquacultuurbedrijven in Vlaanderen bemoeilijken en / of onmogelijk maken. De hier besproken regels hebben dan ook in hoofdzaak betrekking op verplichtingen waarmee de exploitanten reeds bij aanvang van een project of zelfs voordien geconfronteerd worden.

Het betreft hier enerzijds regels waaraan alle ondernemingen gebonden zijn, en anderzijds sectorale regels.

Aquacultuurbedrijven zijn net zoals andere bedrijven onderworpen aan de milieuwetgeving en de wetgeving ruimtelijke ordening. Dat dit deze bedrijven, net zoals andere bedrijven, soms voor problemen stelt, hoeft geen betoog.

De problemen waarmee deze bedrijven geconfronteerd worden, zullen in eerste instantie dan ook van stedenbouwkundige en milieurechtelijke aard zijn, aangezien ze daar reeds van bij de oprichting mee geconfronteerd worden.

1 Milieuvergunningendecreet

De Milieuvergunning wordt geregeld door het decreet van 28 juni 1985 betreffende de milieuvergunning⁸ en de uitvoeringsbesluiten Vlarem I⁹ en II¹⁰. Voornoemde teksten zijn reeds meermaals gewijzigd.

Het antwoord op de vraag of een bedrijf milieuvergunningsplichtig is, hangt af van het antwoord op de vraag of het inrichtingen bevat die vergunningsplichtig zijn.

Het decreet voorziet in 2 types milieuvergunningen, naargelang de hinderlijke inrichting tot klasse 1 dan wel klasse 2 behoort. De hinderlijkste inrichtingen zijn van klasse 1, terwijl de minder hinderlijke inrichtingen klasse 2 zijn. Een hinderlijke inrichting klasse 3 is niet milieuvergunningsplichtig, doch slechts meldingsplichtig.

De procedure tot het bekomen van een milieuvergunning verschilt naargelang de klasse van de inrichting waarvoor de vergunning die het voorwerp van de aanvraag uitmaakt behoort. Zo wordt een vergunningsaanvraag klasse 2 bij het College van Burgemeester en Schepenen ingediend, terwijl een klasse 1 aanvraag bij de Bestendige Deputatie moet worden ingediend. Een klasse 3 inrichting dient bij het College van Burgemeester en Schepenen te worden aangemeld.

⁸ B.S. 17 september 1985

⁹ Besluit van de Vlaamse regering van 6 februari 1991 houdende vaststelling van het Vlaams Reglement betreffende de milieuvergunning, B.S. 26 juni 1991

¹⁰ Besluit van de Vlaamse regering van 1 juni 1995 houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne, B.S. 31 juli 1995

Om te weten of een inrichting nu al dan niet vergunningsplichtig is en zo ja of het een klasse 1 of 2 vergunning betreft, moet men bijlage 1 bij Vlareem I consulteren. Deze bijlage bevat de lijst van de als hinderlijk beschouwde inrichtingen, waarin per hinderlijke inrichting o.a. vermeld is of het een klasse 1, 2 dan wel 3 inrichting is.

Volgende rubrieken lijken hier in eerste instantie van toepassing te kunnen zijn:

Rubriek	Omschrijving en Subrubrieken	Klasse
3.6.	Afvalwaterzuiveringsinstallaties, met inbegrip van het lozen van het effluentwater en het ontwateren van de bijhorende slibproductie:	
3.6.2.	Voor de behandeling van bedrijfsafvalwater dat geen van de in bijlage 2C bij titel I van het Vlareem bedoelde gevaarlijke stoffen bevat, met een effluent: 1. tot en met 5 m³/u 2. van meer dan 5 m³/u tot en met 200 m³/u 3. van meer dan 200 m³/u	3 2 1
3.6.3.	Voor de behandeling van bedrijfsafvalwater dat één of meer van de in bijlage 2C bij titel I van het Vlareem bedoelde gevaarlijke stoffen bevat in concentraties hoger dan de geldende milieukwaliteitsnormen voor het uiteindelijk ontvangende oppervlaktewater, met uitzondering van de in rubriek 3.6.5. ingedeelde inrichtingen, met een effluent: 1. tot en met 50 m³/u 2. van meer dan 50 m³/u	2 1
9.10	Intensieve Aquacultuur van vis a) 100 tot en met 500 ton b) meer dan 500 ton	2 1
28.2	“Opslagplaats van dierlijke mest, waaronder eveneens verstaan de natuurlijke afvalstoffen van visteeltbedrijven.” a) in een gebied ander dan woongebieden met landelijk karakter en agrarische gebieden: 1° van 2 m³ tot en met 10 m³ 2° van meer dan 10 m³ tot en met 100 m³ 3° van meer dan 100 m³ b) in een woongebied met een landelijk karakter	3 2 1

	1° van 5 m ³ tot en met 100 m ³ 2° van meer dan 100 m ³ tot en met 1.000 m ³ 3° van meer dan 1.000 m ³ c) in een agrarisch gebied: 1° van 10 m ³ tot en met 5.000 m ³ 2° van meer dan 5.000 m ³	3 2 1 3 2
45.4	Inrichtingen voor het behandelen van andere producten van dierlijke oorsprong: d) Verkooppunten van producten van dierlijke oorsprong (vlees, vis en gevogelte) alsmede de aan deze verkooppunten verbonden uitsnijderijen	3
45.5	Visverwerking a) Vismijnen b) Conserveren (blik en bokalen) van vis met een geïnstalleerde totale drijfkracht van: 1° 5 kW tot en met 10 kW 2° meer dan 10 kW tot en met 200 kW 3° meer dan 200 kW c) Roken, zouten, pekelen en diepvriezen van vis met een geïnstalleerde totale drijfkracht van: 1° 5 kW tot en met 10 kW 2° meer dan 10 kW tot en met 200 kW 3° meer dan 200 kW	2 3 2 1 3 2 1

Indien uit bijlage 1 blijkt dat een inrichting milieuvergunningplichtig is, geldt het quasi onaantastbare principe dat de inrichting slechts geëxploiteerd zal kunnen worden indien men de daartoe vereiste vergunning heeft bekomen¹¹. Volgens de Raad van State houdt een vergunning immers de toestemming in om een daad te stellen die getroffen wordt door een

¹¹ J. GHYSELS, P. FLAMEY en W. STOOP, *De melding en de milieuvergunningaanvraag in het Vlarem na de laatste wijzigingen van 12 januari 1999: wat verandert er?* in J. GHYSELS, P. FLAMEY, en S. DE WITTE (ed.), *Milieuvergunningen anno 2000*, Kluwer, Diegem, 2000

algemene verbodbepaling¹². Op dat principe bestaan er, zoals op alle principes, evenwel uitzonderingen. Denk maar aan de uitzondering voorzien in artikel 16 MVD, met betrekking tot een inrichting die pas na haar inbedrijfstelling milieuvergunningsplichtig wordt, of nog in artikel 39 Vlarem I, met betrekking tot de hernieuwing van een bestaande vergunning.

Verder dienen de in Vlarem II vervatte exploitatievoorwaarden te worden gerespecteerd. Hierbij dient concreet te worden gedacht aan de verplichtingen voorzien in hoofdstuk 4.2 (beheersing van oppervlaktewaterverontreiniging) (en meer in het bijzonder afdeling 4.2.2. lozing van bedrijfsafvalwater en koelwater), afdeling 5.28.2 (dierlijke mest), afdeling 5.45.1 (algemene bepalingen), afdeling 5.45.2bis (uitsnijderijen) en afdeling 5.45.3 (visverwerking).

2 Milieueffectenrapportage

De milieueffectenrapportage die kortweg MER wordt genoemd wordt geregeld door artikel 7 MVD en 2 Besluiten van de Vlaamse regering van 23 maart 1989¹³. Aldus werd uitvoering gegeven aan een Europese Richtlijn¹⁴.

Terwijl het MER, zoals voorzien in het ene besluit aangeleverd dient te worden in het kader van een stedenbouwkundige vergunning, dient het MER zoals voorzien in het andere besluit aangeleverd te worden in het kader van de milieuvergunningsaanvraag. Slechts in een limitatief omschreven aantal gevallen dient een MER te worden aangevraagd.

Uit een lezing van de beide besluiten blijkt dat de gevallen waarin tot een MER moet worden overgegaan voor beide besluiten niet dezelfde zijn. Terwijl het “stedenbouwkundige-MER besluit” verplicht om bij het aanvraagdossier tot het bekomen van een stedenbouwkundige vergunning een MER te voegen indien het een project kweekvijvers voor zalmachtigen met een oppervlakte van 10 ha of meer betreft, voorziet het “milieu-vergunningsMER”, in geen bijzondere MER-plicht voor aquacultuur.

¹² R.v.St., C.V. INTERCOMMUNALE VOOR ONTWIKKELING VOOR HET GEWEST MECHELEN EN OMGEVING (IGEMO), nr. 79.688, 1 april 1999

¹³ Besluit van de Vlaamse regering van 23 maart 1989 houdende organisatie van de milieueffectbeoordeling van bepaalde categorieën van hinderlijke inrichtingen, *B.S.* 17 mei 1989; Besluit van de Vlaamse regering van 23 maart 1989 houdende bepaling voor het Vlaamse Gewest van de categorieën en handelingen waarvoor een MER is vereist voor de volledigheid van de aanvraag om een bouwvergunning, *B.S.* 17 mei 1989,

¹⁴ Richtlijn 85/337/EEG van de Raad van 27 juni 1985 betreffende de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten, *Pb. L.* 1985, nr. 175, zoals meermaals gewijzigd.

3 Ruimtelijke ordening

Wat de ruimtelijke ordening betreft, stellen zich met betrekking tot aquacultuur een aantal belangrijke vragen. In eerste instantie hebben die vragen betrekking op de vergunningsplicht. In tweede instantie hebben de vragen betrekking op de planologische verenigbaarheid van aquacultuurbedrijven.

3.1 Is voor de inrichting van een aquacultuur bedrijf een stedenbouwkundige vergunning vereist?

Op deze vraag kan geen eenduidig antwoord worden gegeven. Het antwoord op die vraag zal afhankelijk zijn van de ingreep die in het individuele geval nodig zal zijn om het bedrijf op te richten.

3.1.1 Omvorming van een bestaand landbouwbedrijf

Indien men een bestaand veeteeltbedrijf met stal omvormt tot een aquacultuur bedrijf zonder dat dit gepaard gaat met vergunningsplichtige werken, heeft men met een loutere functiewijziging te maken. Krachtens artikel 99, §1, 6° DRO is een wijziging van de hoofdfunctie van een onroerend goed slechts vergunningsplichtig indien ze voorkomt op een door de Vlaamse regering op te stellen lijst. Deze lijst is vervat in een Besluit van de Vlaamse regering van 14 april 2000. Volgens artikel 2, §1 van dit besluit is voor een functiewijziging slechts een stedenbouwkundige vergunning nodig indien de hoofdfunctie van een onroerend goed geheel of gedeeltelijk wordt vervangen door een andere hoofdfunctie. In casu kan eventueel worden geargumenteed dat de hoofdfunctie in een dergelijk geval niet verandert, aangezien de voornoemde functie landbouw in de ruime zin blijft.

Indien de omvorming echter gepaard gaat met vergunningsplichtige werken, dient vanzelfsprekend wel een stedenbouwkundige vergunning te worden aangevraagd en bekomen vooraleer men tot de uitvoering van de werken overgaat.

3.1.2 Omvorming van een niet landbouwbedrijf naar een aquacultuurbedrijf.

Gelet op het bovenstaande is een dergelijke loutere functiewijziging wel vergunningsplichtig.

3.1.3 Nieuwe constructie / vijver

Indien men er voor zou opteren een nieuwe constructie te voorzien voor kweek in bassins die al dan niet in de bodem zouden worden ingegraven (intensieve kweek), dan wel vijvers zou uitgraven (extensieve kweek) dient voorafgaandelijk een stedenbouwkundige vergunning te worden aangevraagd.

3.2 Planologische verenigbaarheid

Met het nieuwe DRO werd een nieuw planningsinstrumentarium geïntroduceerd. Er was niet langer sprake van gewestplannen en plannen van aanleg. In de toekomst zal men gebruik maken van ruimtelijke structuur- en uitvoeringsplannen.

Zolang het bestaande planningsinstrumentarium echter niet door het nieuwe is vervangen, blijven de al dan niet gewijzigde gewestplannen het uitgangspunt om de al dan niet verenigbaarheid met de ruimtelijke ordening van vergunningsaanvragen te beoordelen.

Aangezien in de in het KB van 28 december 1972 betreffende de inrichting en de toepassing van de ontwerp-gewestplannen en de gewestplannen vervatte toelichting gesteld wordt dat een agrarisch gebied beschouwd wordt als een gebied bestemd voor de landbouw in de ruime zin en verder wordt gesteld dat ook niet grondgebonden agrarische bedrijven met industrieel karakter mits naleving van afstandsregels in een agrarisch gebied kunnen worden gevestigd, kan worden aangenomen dat er niet a-priori planmatige bezwaren zijn tegen de vestiging van aquacultuur bedrijven in agrarische gebieden¹⁵. De niet grondgebonden agrarische bedrijven met een industrieel karakter dienen hiernavolgende afstandsregels te eerbiedigen:

- 300 m van een woongebied
- 100 m van een woonuitbreidingsgebied, tenzij het een woongebied met landelijk karakter betreft.

Het hierboven geschetste verhaal dient evenwel genuanceerd te worden. Voor landelijke gebieden voorziet het KB immers in de mogelijkheid een aantal nadere aanwijzingen te geven. Zo kan een landelijk gebied (en dus ook een agrarisch gebied) bijvoorbeeld de “nadere aanwijzing” landschappelijk waardevol gebied krijgen. Een agrarisch gebied zal in voorkomend geval een landschappelijk waardevol agrarisch gebied worden. In een dergelijk gebied mogen slechts handelingen verricht worden voor zover zij de schoonheidswaarde van het landschap niet in gevaar brengen. Dat dit voor aquacultuurbedrijven een hinderpaal kan zijn, hoeft geen betoog.

4 Sectorale regels

Koninklijk Besluit van 30 april 1976 betreffende de keuring van en de handel in vis

De aquacultuur bedrijven dienen in voorkomend geval niet alleen over de gewestelijke milieu- en stedenbouwkundige vergunningen te beschikken. Voornoemd KB voorziet immers in een registratieplicht, waarbij slechts tot registratie zal worden overgegaan indien aan de hygiënenormen is voldaan.

Artikel 3 van het Koninklijk Besluit van 30 april 1976 betreffende de keuring van en de handel in vis voorziet in volgende verplichtingen indien de vis met het oog op menselijke consumptie wordt verhandeld:

¹⁵ art. 11 KB van 28 december 1972 betreffende de inrichting en de toepassing van de ontwerp-gewestplannen en de gewestplannen

1° de vis wordt geslacht onder passende hygiënische omstandigheden, hij is onder meer niet met aarde, slijk of uitwerpselen verontreinigd en wordt gekoeld bewaard indien niet onmiddellijk na de slachting tot verwerking wordt overgegaan;

2° de vis wordt gehanteerd, bewerkt, verwerkt, verpakt, ingevroren en ontdooid, opgeslagen, geïdentificeerd en vervoerd overeenkomstig de regels vervat in het KB en in de bijlage bij het besluit;

3° de vis die levend in de handel wordt gebracht wordt voortdurend in omstandigheden gehouden die optimaal zijn voor zijn overleving;

4° diegene die de vis produceert of op de markt brengt voert geregeld controles uit op de vis en het water, inzonderheid door middel van parasitologische, chemische en microbiologische controles. De keurder kan een chemisch parasitologisch, microbiologisch of enig ander onderzoek laten verrichten, zowel van de vis als van het water.

Verder dienen de exploitanten van viskwekerijen een register bij te houden, waarin elke zending van vis wordt ingeschreven met aanduiding van de datum, de aard, de hoeveelheid en de bestemming van de vis. Het register dient ter beschikking van het IVK te worden gehouden.

Tenslotte is bijvoorbeeld ook voorzien in een verplichte registratie. Zo dient elke exploitant van een viskwekerij over een registratienummer te beschikken. Het registratienummer wordt verleend op advies van het Instituut voor Veterinaire Keuring, dat met het oog op het verstrekken van dit advies een administratief en technisch onderzoek dient te voeren. De aanvraag tot het bekomen van deze registratie dient bij aangetekende brief aan het IVK gericht te worden. De kweker dient in functie van het door het IVK te voeren onderzoek alle gegevens en documenten te verstrekken waar het IVK eventueel zou om verzoeken en waaruit zou blijken dat een de voorwaarden tot registratie is voldaan. Voorwaarde om geregistreerd te worden is het voldoen aan reeds voornoemde in artikel 3 vervatte voorwaarden.

5 Annex: Natuurbehoud

5.1 Het decreet natuurbehoud

Het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu voorziet in een algemeen en gebiedgericht natuurbeleid. In het kader van het laatste voorziet het decreet o.a. in de oprichting van VEN en IVON en de oprichting van speciale beschermingszones.

5.1.1 VEN

VEN staat voor Vlaams Ecologisch Netwerk en is een selectie van bestaande waardevolle en gevoelige natuurgebieden. Met de creatie van het VEN beoogt men zoveel mogelijk grote,

aaneengesloten gehelen te vormen en aldus de natuur in Vlaanderen beter te beschermen, te herstellen en te ontwikkelen.¹⁶

Het VEN bestaat uit Grote Eenheden Natuur (GEN) en Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling (GENO). GEN zijn gebieden die hetzij natuurelementen over een oppervlakte van minstens de helft van het gebied bevatten, hetzij gebieden waarin een specifiek natuurelement met hoge natuurkwaliteit aanwezig is¹⁷. Als GEN kunnen worden aangeduid: groengebieden, parkgebieden, buffergebieden, bosgebieden, gebieden voor gemeenschapsvoorzieningen en openbare nutsvoorzieningen met als overdruk overstromingsgebied of wachtbekken, militaire domeinen en de met één van deze gebieden vergelijkbare bestemmingsgebieden¹⁸. Voornoemde gebieden kunnen evenals de ontginningsgebieden, de valleigebieden, brongebieden, de agrarische gebieden met ecologisch belang of ecologische waarde, de agrarische gebieden met bijzondere waarde, de bosuitbreidingsgebieden en de natuurontwikkelingsgebieden en de ermee vergelijkbare bestemmingsgebieden als GENO worden aangeduid¹⁹.

Los van de eventuele verplichtingen die in een later op te stellen natuurinrichtingsplan zullen zijn vervat, brengt de ligging van gronden in het VEN met zich dat die gronden aan gebruiksbeperkingen onderhevig zijn. Landbouw (en naar analogie ook aquacultuur) mag in die gebieden dan al niet a priori uitgesloten zijn, doch zijn er belangrijke restricties voorzien. Het betreft in hoofdzaak volgende beperkingen:

- Bemesting wordt geregeld via bestaande MAP-regelgeving, waarbij de bestaande ontheffingen van kracht blijven^{20 21};
- In het VEN geldt een algemeen verbod op het gebruik van bestrijdingsmiddelen^{22 23};
- Het huidige grondwaterpeil mag niet worden veranderd. Zo kan men geen bijkomende irrigatie of drainagesystemen aanleggen, maar wel de bestaande onderhouden^{24 25};
- De structuur van waterlopen mag niet worden gewijzigd. Zo kunnen er geen bijkomende oeververstevingingen worden aangebracht, maar kunnen de bestaande wel worden onderhouden of vervangen (in hetzelfde materiaal). Grachten of waterlopen mogen niet worden ingebuisd. De waterbodem van grachten, greppels, sloten en rivieren mag dan weer niet worden veranderd^{26 27}.
- reliëfwijzigingen²⁸ en wijzigingen aan de vegetatie of van kleine landschapselementen zijn, behoudens in toepassing van een goedgekeurd beheersplan conform het Bosdecreet, verboden²⁹.

¹⁶ VEN Vlaanderen natuurlijk: wegwijs in het VEN (landbouwers), Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap 2002, 4

¹⁷ art. 17, §1 decreet natuurbehoud

¹⁸ art. 20, 1° decreet natuurbehoud

¹⁹ art. 20, 2° decreet natuurbehoud

²⁰ art 25, §3, 1° Decreet natuurbehoud

²¹ Vlaanderen natuurlijk: wegwijs in het VEN (landbouwers), Ministerie Vlaamse Gemeenschap, 2002, 14

²² art 25, §3, 2°, 1) Decreet natuurbehoud

²³ Vlaanderen natuurlijk: wegwijs in het VEN (landbouwers), Ministerie Vlaamse Gemeenschap, 2002, 14

²⁴ art 25, §3, 2°, 4) Decreet natuurbehoud

²⁵ Vlaanderen natuurlijk: wegwijs in het VEN (landbouwers), Ministerie Vlaamse Gemeenschap, 2002, 14

²⁶ art 25, §3, 2°, 5) Decreet natuurbehoud

²⁷ Vlaanderen natuurlijk: wegwijs in het VEN (landbouwers), Ministerie Vlaamse Gemeenschap, 2002, 14

²⁸ art 25, §3, 2°, 3) Decreet natuurbehoud

²⁹ art 25, §3, 2°, 2) Decreet natuurbehoud

Deze voorwaarden hebben mogelijks ook gevolgen voor aquacultuurbedrijven die in het VEN zouden gesitueerd zijn.

Verder zou voorzien zijn in een verbod om in alle VEN-gebieden dieren in het wild uit te zetten. Volgens AMINAL houdt dit o.a. in dat in privé vijvers die in het VEN gelegen zijn in principe geen vis kan worden uitgezet³⁰. Het is echter niet duidelijk op welke juridische basis AMINAL hiertoe besluit.

Art. 29 van het Jachtdecreet³¹ voorziet in een algemeen verbod, zijnde een verbod dat niet tot VEN beperkt is, om wild uit te zetten, behoudens uitdrukkelijk fiat van de Vlaamse regering. Aangezien vis echter niet onder de omschrijving van wild, zoals het in art. 3 van voornoemd decreet is opgenomen, valt, kan dit niet de juridische grondslag zijn.

Luidens artikel 51, §3 van het Decreet Natuurbehoud kan de Vlaamse regering maatregelen nemen om het uitzetten van diersoorten of van plantensoorten of organismen te regelen of te verbieden *voorzover de uitzetting een bedreiging vormt voor de natuur of het natuurlijk milieu en om het vervoeren van diersoorten of hun krenten of plantensoorten te regelen of te verbieden*. Dit wil dus zeggen dat in die optiek uitzetten van vis slechts door de Vlaamse regering kan verboden worden indien dit een bedreiging inhoudt voor de natuur of het natuurlijk milieu.

Uit het advies van de Mina raad van 19 maart 2003 blijkt dat AMINAL zich waarschijnlijk gebaseerd heeft op een ontwerp van uitvoeringsbesluit (ontwerpmaatregelen besluit)³². In artikel 8, 4° van dit ontwerp zou, nog volgens de Mina-raad, het uitzetten van dieren in het wild verboden zijn, tenzij bij gunstig advies van het Instituut voor Natuurbehoud. De regel zou aldus bestaan in een principieel verbod op o.a. het uitzetten van vis. De MINA raad stelt echter voor dat men dit verbod zou “nuanceren” door te voorzien in een algemene ontheffing, zijnde een soort van algemene uitzondering, gekoppeld aan een code van goede praktijk, die in gemeen overleg zou worden opgesteld. Wat voeder betreft, stelt er zich in eerste instantie geen probleem, aangezien voornoemd ontwerp geen generiek verbod voorziet. Dit betekent echter niet dat een later natuurinrichtingsplan niet in een aantal geboden/verboden kan voorzien.

Aangezien AMINAL er blijkbaar vanuit gaat dat vis uitzetten in een in het VEN gelegen vijver in ieder geval een bedreiging voor de natuur vormt en dus onder geen beding mogelijk is, betekent dit dat indien de administratie die opvatting blijft verdedigen aquacultuur in vijvers die in VEN gelegen zijn sowieso niet zal kunnen. Indien het advies van de Minaraad gevolgd wordt en niet zou voorzien worden in een generiek verbod op het uitzetten van vis, zou aquacultuur in VEN gebied niet a priori uitgesloten zijn.

Uit recente documenten blijkt eveneens dat “de soep niet zo warm zal worden gegeten als ze wordt opgediend”. Zo blijkt uit het antwoord op een recent gestelde parlementaire vraag dat

³⁰ Vlaanderen natuurlijk: wegwijs in het VEN (jagers, vissers, recreanten), Ministerie Vlaamse Gemeenschap, 2002, 17

³¹ Jachtdecreet van 24 juli 1991, B.S. 7 september 1991

³² Advies van de Mina Raad van 19 maart 2003 over de bezwaarschriften ingediend naar aanleiding van het openbaar onderzoek inzake het ontwerp van afbakeningsplan van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) 1ste fase, 48

het niet a priori uitgesloten is dat een uitzondering op de regel dat uitzetting van vis in VEN verboden is, wordt verleend³³.

Tenslotte dient te worden opgemerkt dat krachtens artikel 26 bis de overheid geen vergunning mag verlenen voor *een activiteit* die onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur in het VEN kan veroorzaken. Er is echter niet gespecificeerd over welke vergunning het al dan niet zou gaan. Gaat het over de vergunning voor de wijziging van kleine landschapselementen of de vegetatie, gaat het over de milieuvergunning, de stedenbouwkundige vergunning...

Op basis van de parlementaire voorbereiding zou men kunnen stellen dat het toepassingsgebied hiervan niet tot één soort vergunning beperkt is, maar dat het zich tot “alle” mogelijke vergunningen uitstrekt. In de memorie van toelichting bij het ontwerp van decreet betreffende het natuurbehoud stelt men immers dat artikel 16 (waarvan elementen terug te vinden zijn in het huidige artikel 26 bis) uitvoering geeft aan het principe van de integratie. Volgens dit principe houdt men in de besluitvorming op andere beleidsterreinen steeds rekening met de natuur. Het natuurbeleid geeft de randvoorwaarden aan die de andere beleidsdomeinen in acht dienen te wil een effectieve realisering van het natuurbeleid mogelijk zijn³⁴.

³³ Vraag om uitleg van de heer Chris Vandenbroecke over de vissport in Vlaanderen; van de heer Frans De Cock over de problematiek van de visvijvers en jachtgebieden gelegen in de VEN gebieden; van de heer Erik Matthijs over de ongerustheid rond VEN-gebieden, Handelingen commissie voor leefmilieu, natuurbehoud en ruimtelijke ordening, 27 maart 2003, nr. 186, 3 e.v.

³⁴ Memorie van toelichting bij het ontwerp van decreet betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, *Stukken Vl. Parl.* 1996-1997, 690/1, 11

5.1.2 Natura 2000 netwerk

Het Natura 2000 netwerk is een Europees ecologisch netwerk dat zijn oorsprong vindt in de Vogel-³⁵ en Habitatrichtlijnen^{36 37}.

Met het decreet van 19 juli 2002 houdende wijziging van o.a. het Decreet Natuurbehoud³⁸ heeft de decreetgever in hoofdzaak beoogd om de voornoemde richtlijnen om te zetten³⁹.

In dit kader voorziet het decreet in speciale beschermingszones in toepassing van voornoemde richtlijnen. De procedure tot afbakening van deze zones is voorzien in artikel 36 bis van het Decreet Natuurbehoud.

In artikel 36 ter van voornoemd decreet zijn de gevolgen opgenomen die aan het statuut van speciale beschermingszone gekoppeld zijn. Zo voorziet art. 36 ter in de verplichting in hoofde van de administratieve overheden om instandhoudingsmaatregelen te nemen (§1) en alle nodige maatregelen te nemen om elke verslechtering van de natuurkwaliteit en het natuurlijk milieu in de betrokken gebieden evenals elke betekenisvolle verstoring van een bijlage bij het decreet in een speciale beschermingszone te vermijden (§2).

Indien een vergunningsplichtige activiteit (of een plan of programma) een *betekenisvolle* aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone kan veroorzaken, dient de aanvraag onderworpen te worden aan een passende beoordeling wat de betekenisvolle effecten voor de speciale beschermingszone betreft. Deze verplichting geldt

³⁵ Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand

³⁶ Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en faune.

³⁷ G. VAN HOORICK, *Het Vlaams decreet van 19 juli 2002 inzake de tenuitvoerlegging van de Europese vogel- en habitatrichtlijnen in het Vlaams milieurecht*, in K. DEKETELAERE en M. DEKETELAERE (eds.), *Milieurechtstandpunten 17: Jaarboek milieurecht*, Brugge, Die Keure, 2003, 41; Toelichting bij het voorstel van decreet houdende wijziging van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, van het bosdecreet van 13 juni 1990, van het decreet van 16 april 1996 houdende de bescherming van landschappen, van het decreet van 21 december 1988 houdende de oprichting van de Vlaamse Landmaatschappij, van de wet van 22 juli 1970 op de ruilverkaveling van landeigendommen uit kracht van wet zoals aangevuld door de wet van 11 augustus 1978 houdende bijzondere bepalingen eigen aan het Vlaamse gewest, van het decreet van 28 juni 1985 betreffende de milieuvergunning, van het decreet van 23 januari 1991 inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen, *Stukken VI. Parl.* 2001-2002, 967/1, 3

³⁸ Decreet van 19 juli 2002 houdende wijziging van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, van het bosdecreet van 13 juni 1990, van het decreet van 16 april 1996 betreffende de landschapszorg, van het decreet van 21 december 1988 houdende de oprichting van de Vlaamse Landmaatschappij, van de wet van 22 juli 1970 op de ruilverkaveling van landeigendommen uit kracht van wet zoals aangevuld door de wet van 11 augustus 1978 houdende bijzondere bepalingen eigen aan het Vlaamse gewest, van het decreet van 23 januari 1991 inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen en van de wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 16 maart 1968, *B.S.* 31 augustus 2002, 38791

³⁹ Toelichting bij het voorstel van decreet houdende wijziging van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, van het bosdecreet van 13 juni 1990, van het decreet van 16 april 1996 houdende de bescherming van landschappen, van het decreet van 21 december 1988 houdende de oprichting van de Vlaamse Landmaatschappij, van de wet van 22 juli 1970 op de ruilverkaveling van landeigendommen uit kracht van wet zoals aangevuld door de wet van 11 augustus 1978 houdende bijzondere bepalingen eigen aan het Vlaamse gewest, van het decreet van 28 juni 1985 betreffende de milieuvergunning, van het decreet van 23 januari 1991 inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen, *Stukken VI. Parl.* 2001-2002, 967/1, 2

eveneens indien wegens het verstrijken van de lopende vergunning een nieuwe vergunning moet worden aangevraagd. Het is de aanvrager van de vergunning die voor het opstellen van de beoordeling in dient te staan. Indien de aanvraag onderworpen is aan de MERplicht, geschiedt de passende beoordeling in het MER. Indien er geen MERplicht is, wordt steeds het advies gevraagd van de voor het natuurbehoud bevoegde administratie (§3).

Indien de overheid een vergunningsaanvraag beoordeelt, kan ze de vergunning slechts toekennen indien het plan / programma / activiteit geen betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van de betrokken speciale beschermingszone kan veroorzaken.

De overheid zal niettemin toch een vergunning kunnen verstrekken indien blijkt dat er voor de natuurlijke kenmerken van de speciale beschermingszone geen minder schadelijke alternatieven zijn en er dwingende redenen van groot openbaar belang in het geding zijn. Deze voorwaarden dienen cumulatief vervuld te zijn. Bovendien dienen de nodige compenserende maatregelen en de nodige actieve instandhoudingsmaatregelen genomen te zijn of worden, die waarborgen dat de gehele samenhang van de speciale beschermingszone en – zones bewaard blijft. Tenslotte dienen de compenserende maatregelen van die aard te zijn dat een evenwaardige habitat of het natuurlijk milieu ervan, van minstens een gelijkaardige oppervlakte in principe actief is ontwikkeld (§5).

